

بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۱ کل کشور

۵۲. اجرای سیاست های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی

کد موضوعی: ۲۲۰

شماره مسلسل: ۱۲۳۱۲

دفتر: مطالعات اقتصادی

اسفندماه ۱۳۹۰

به نام خدا

فهرست مطالب

۱	چکیده
۲	مقدمه
۴	۱. واگذاری سهام شرکتهای دولتی
۹	۲. احکام ماده واحده لایحه بودجه سال ۱۳۹۱
۴۲	جمع بندی و نتیجه گیری
۴۶	منابع و مأخذ

بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۱ کل کشور

۵۲. اجرای سیاست‌های کلی اصل چهارم قانون اساسی

چکیده

در این گزارش سعی شده است، لایحه بودجه سال ۱۳۹۱ کل کشور با احکام و اهداف سیاست‌های کلی اصل چهارم قانون اساسی تطبیق داده شود. نتایج حاصل از این بررسی نشان می‌دهد که لایحه بودجه سال ۱۳۹۱ کل کشور در مواردی دارای مغایرت‌هایی با احکام و اهداف قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهارم قانون اساسی است. حتی در برخی موارد، صراحتاً احکام سیاست‌های کلی اصل چهارم و چهارم قانون اساسی و قانون اجرای آن را نقض کرده است.

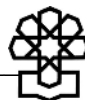
موقوف‌الاجرا نمودن حکم ماده (۲۹) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهارم و چهارم قانون اساسی، خارج نمودن برخی از واگذاری‌ها از کانال سازمان خصوصی‌سازی، حذف فرآیند قیمتگذاری سهام شرکت‌های دولتی، حکم به واگذاری سهام و اموال و دارایی شرکت‌های دولتی به انحای مختلف بابت تأدیه بدهی‌های دولت و دستگاه‌های اجرایی و... از مغایرت‌های لایحه بودجه سال ۱۳۹۱ با سیاست‌های کلی اصل چهارم و چهارم قانون اساسی و قانون اجرای آن است. ضمن آنکه ارقام تعیین شده بابت واگذاری سهام شرکت‌های دولتی خارج از توان و ظرفیت اجرایی سازمان خصوصی‌سازی است و لازم است این رقم با توجه به عملکرد سال گذشته این سازمان، تعدیل گردد.

مقدمه

هدف اصلی از واگذاری شرکت‌های دولتی، زمینه‌سازی برای توسعه بخش خصوصی و ارتقای کارایی شرکت‌های دولتی از طریق اعمال مدیریت خصوصی است. البته در فرآیند واگذاری، درآمدهایی هم تحصیل می‌شود که می‌توان از آنها برای مقاصد مشخصی بهره برد.

با این حال جایگزین شدن هدف کسب درآمد به جای هدف ارتقای کارایی، پیامدهای بسیار زیانباری برای اقتصاد ملی دارد، زیرا که اگر هدف سیاستگذار، کسب درآمد باشد، فارغ از الزامات واگذاری (نظیر بازسازی شرکت‌ها) تلاش می‌کند شرکت‌ها را به فروش برساند. به این ترتیب شرکت‌ها به فروش می‌رسند ولی لزوماً کارایی افزایش نمی‌یابد.

علاوه بر این، هدفگذاری برای فروش حداکثری باعث کنار زدن نظام برنامه‌ریزی و سازمان اجرایی در امر واگذاری می‌گردد. چراکه این نظام مطابق چارچوب‌های قانونی و اصولی خود تلاش می‌کند شرکت‌ها را بازسازی کند، صورت‌های مالی را شفاف نماید، شرایط کارگری را مطالعه کند، اموال و دارایی‌ها را شناسایی و قیمت سهام را تعیین کند و از طریق بورس اوراق بهادار یا برگزاری مزایده، سهام شرکت را به خریدار واگذار کند. اما طی نمودن این مراحل زمانبر است و انتظارات مجری از درآمدهای قابل حصول را تأمین نمی‌کند، لذا سیاستگذار یا دولت، تصمیم به مختل نمودن این فرآیند و کنار گذاردن نظام برنامه‌ریزی برای خصوصی‌سازی می‌گیرد تا

بتواند در اسرع وقت به اهداف درآمدی خود برسد.

با کنار گذاشته شدن نظام برنامه‌ریزی در امر واگذاری، احتمال سوءاستفاده، فساد و اشتباه بالا می‌رود و برخی شرکت‌ها به ثمن بخش به فروش می‌رود و عده‌ای از این رهگذر به ثروت‌های کلان دست می‌یابند. با مطالعه تجربه کشورهای نظیر روسیه در امر واگذاری، این وقایع به صورت پُررنگی مشاهده می‌شود.

مشکلات شناخته شده واگذاری و خصوصی‌سازی، معمولاً ماحصل واگذاری‌های سریع با هدف کسب درآمد است، ولی چرا دولت‌هایی که درصدد انجام اصلاحات هستند رو به اجرای این شیوه واگذاری می‌آورند. دلیل قاطعی برای این منظور نمی‌توان ارائه کرد اما از اهم این دلایل می‌توان به بی‌انضباطی مالی در سایر عرصه‌ها، وقوع کسری بودجه و نیاز به تأمین مالی کسری‌ها اشاره کرد.

دولت‌ها وقتی در عرصه‌های مختلف و ورای پیش‌بینی‌های بودجه‌ای، تعهدات مالی ایجاد می‌کنند و درآمدهای مالیاتی و غیرمالیاتی آنها از عهده این تعهدات بر نمی‌آیند، به صرافت می‌افتند منابع درآمدی جدیدی پیش‌بینی کنند و یکی از منابع درآمدی، فروش اموال، سهام، سهم‌الشرکه، شرکت و حتی طرح‌های نیمه‌تمام عمرانی است.

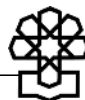
تصویری که امروز در اقتصاد ایران در زمینه واگذاری مشاهده می‌شود، چنین تصویری است. دولت برای پرداخت مطالبات پیمانکاران، تأدیه بدهی اشخاص حقیقی و حقوقی، ساخت سالن اجلاس سران و صرف هزینه‌های قانونی سازمان تعاون روستایی، بابت تکمیل طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای، بابت پرداخت تسهیلات در قالب وجوه اداره شده یا تسهیلات تکلیفی یا یارانه سود و کارمزد تسهیلات، بابت

بازنشستگی پیش از موعد کارکنان و حتی بابت حقوق، رد دیون و مطالبات ایشارگران و خانواده معظم شهدا رو به واگذاری می‌آورد و چون سازمان خصوصی‌سازی به تنهایی از عهده این کار بر نمی‌آید، وزارت نفت و نیرو و دستگاه‌های اجرایی مجوز واگذاری می‌گیرند و چون درآمدهای حاصل از واگذاری شرکت‌ها کفاف نمی‌دهد، اموال، سهام، سهم‌الشرکه و حتی طرح‌های نیمه‌تمام به فروش گذاشته می‌شود.

این تصویر، به تمام و کمال در لایحه بودجه سال ۱۳۹۱ ترسیم شده و این گزارش ضمن بازخوانی این تصویر نسبت به عواقب آن هشدار می‌دهد. گزارش حاضر در دو بخش تدوین گردیده است. بخش اول به مقایسه آمار واگذاری سهام شرکت‌های دولتی و میزان درآمد حاصل از آن با قانون بودجه سال ۱۳۹۰ و نیز عملکرد سازمان خصوصی‌سازی می‌پردازد. در بخش دوم، ایرادات اساسی احکام بندهای ماده واحده لایحه بودجه ۱۳۹۱ را از منظر تطبیق با اهداف و احکام سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی و قانون اجرای آن مورد بررسی قرار می‌دهد.

۱. واگذاری سهام شرکت‌های دولتی

علاوه بر مواردی که در احکام بندهای ماده واحده لایحه بودجه برای واگذاری سهام شرکت‌های دولتی به انحاء مختلف در نظر گرفته شده است، در جداول کلان لایحه بودجه سال ۱۳۹۱ نیز معادل ۶۵,۰۰۰ میلیارد ریال بابت منابع حاصل از واگذاری شرکت‌های دولتی در نظر گرفته شده است. مضاف بر این، معادل ۴۰,۰۰۰ میلیارد

ریال نیز از منابع حاصل از واگذاری شرکت‌های دولتی بابت برنامه فراگیر کمک به اشتغال و مسکن و سایر امور حمایتی، ایفای تعهدات و کمک به مناطق کمتر توسعه‌یافته غیربرخوردار در نظر گرفته شده است. در جدول ۱ وضعیت منابع حاصل از واگذاری شرکت‌های دولتی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۱ کل کشور با قانون بودجه سال ۱۳۹۰ کل کشور مقایسه شده است.

جدول ۱. وضعیت منابع حاصل از واگذاری شرکت‌های دولتی

(ارقام به میلیارد ریال)

عنوان	قانون بودجه سال ۱۳۹۰	لایحه بودجه سال ۱۳۹۱	نرخ رشد (درصد)
- منابع حاصل از واگذاری شرکت‌های دولتی	۴۵,۰۰۰	۶۵,۰۰۰	۴۴/۵
- منابع حاصل از واگذاری سهام شرکت‌های دولتی برای رد دیون صندوق تأمین اجتماعی، صندوق‌های بازنشستگی لشگری و کشوری، سایر صندوق‌ها و سایر اشخاص، آستان قدس رضوی (معادل ۵۷۰ میلیارد ریال)، آستان مقدس حضرت معصومه (س) و بنیاد شهید و امور ایثارگران، در صورت مطالبه قطعی و به نسبت بدهی دولت	۱۰۰,۰۰۰	-	-
- منابع حاصل از واگذاری سهام شرکت‌های دولتی به سازمان تأمین اجتماعی به منظور افزایش حقوق بازنشستگی و مستمری بازنشستگان و مستمری‌بگیران تحت پوشش	۱۵,۰۰۰	-	-
- منابع حاصل از واگذاری سهام متعلق به دولت و شرکت‌های دولتی بابت تأدیه مطالبات و تعهدات به	۸۰,۰۰۰	-	-

عنوان	قانون بودجه سال ۱۳۹۰	لایحه بودجه سال ۱۳۹۱	نرخ رشد (درصد)
شرکت‌های پیمانکاری مجری طرح‌های دولت و شرکت‌های دولتی			
- منابع حاصل از واگذاری سهام شرکت‌های دولتی برای برنامه فراگیر کمک به اشتغال و مسکن و سایر امور حمایتی، ایفای تعهدات و کمک به مناطق کمتر توسعه‌یافته غیربرخوردار	۵۰,۰۰۰	۴۰,۰۰۰	-۲۰
منابع حاصل از واگذاری شرکت‌های دولتی	۲۹۰,۰۰۰	۱۰۵,۰۰۰	-۶۳/۸

مآخذ: قانون بودجه سال ۱۳۹۰ و لایحه بودجه سال ۱۳۹۱ کل کشور.

آمار و اطلاعات جدول (بالا) نشان می‌دهد که رقم منابع حاصل از واگذاری سهام شرکت‌های دولتی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۱ نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۰، حدود ۴۴ درصد افزایش یافته و از رقم ۴۵,۰۰۰ میلیارد ریال به ۶۵,۰۰۰ میلیارد ریال رسیده است. در عین حال منابع حاصل از واگذاری سهام شرکت‌های دولتی بابت برنامه فراگیر کمک به اشتغال و مسکن و سایر امور حمایتی، ایفای تعهدات و کمک به مناطق کمتر توسعه‌یافته غیربرخوردار در لایحه بودجه سال ۱۳۹۱ نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۰ حدود ۲۰ درصد کاهش یافته و از ۵۰,۰۰۰ میلیارد ریال به ۴۰,۰۰۰ میلیارد ریال رسیده است. خاطر نشان می‌سازد سایر منابع حاصل از واگذاری سهام شرکت‌های دولتی بابت مصارف در موارد مختلف که جداول کلان در قانون بودجه سال ۱۳۹۰ آمده بود، در جداول کلان در لایحه بودجه سال ۱۳۹۰ ذکر

نشده است. این رقم در قانون بودجه سال ۱۳۹۰ معادل ۱۹۵,۰۰۰ میلیارد ریال می‌باشد.

در مجموع در جداول کلان لایحه بودجه سال ۱۳۹۱ کل کشور، معادل ۱۰۵,۰۰۰ میلیارد ریال منابع حاصل از واگذاری سهام شرکت‌های دولتی در نظر گرفته شده است، که در مقایسه با رقم مشابه در قانون بودجه سال ۱۳۹۰، حدود ۶۳ درصد کاهش یافته است. در واقع رقم مصوب برای منابع حاصل از واگذاری سهام شرکت‌های دولتی، از ۲۹۰,۰۰۰ میلیارد ریال در قانون بودجه سال ۱۳۹۰ به ۱۰۵,۰۰۰ میلیارد ریال در لایحه بودجه سال ۱۳۹۱ رسیده است. ذکر این نکته ضروری است که هرچند در لایحه بودجه سال ۱۳۹۱ رقم منابع حاصل از واگذاری سهام شرکت‌های دولتی نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۰ کاهش یافته اما در لایحه بودجه سال ۱۳۹۱ موارد متعددی از واگذاری سهام و اموال و دارایی‌های شرکت‌های دولتی بابت رد دیون و سایر موارد در احکام ماده واحده لحاظ شده است.

در رابطه با مقایسه عملکرد سازمان خصوصی‌سازی جهت واگذاری سهام شرکت‌های دولتی نسبت به مصوب قانون بودجه سال ۱۳۹۰ آمار و اطلاعات جدول (ذیل) نشان می‌دهد که در سال ۱۳۹۰ معادل ۴۸,۴۴۱ میلیارد ریال از سهام شرکت‌های دولتی به بخش غیردولتی واگذار شده است که این رقم در مقایسه با رقم مصوب (۲۹۰,۰۰۰ میلیارد ریال) قانون بودجه سال ۱۳۹۰، معادل ۱۷ درصد تحقق داشته است.

با این ترتیب عملکرد سازمان خصوصی‌سازی در خصوص واگذاری سهام شرکت‌های دولتی حاکی از آن است که این سازمان ظرفیت و توان اجرایی لازم برای

رقم عظیم واگذاری‌های مصوب بودجه‌ای را ندارد. بنابراین لازم است رقم واگذاری‌های موجود در لایحه بودجه سال ۱۳۹۱ با توجه به عملکرد سال قبل سازمان خصوصی‌سازی افزایش یابد.

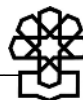
جدول ۲. مقایسه عملکرد واگذاری شرکت‌های دولتی در سال ۱۳۹۰

(ارقام به میلیارد ریال)

عنوان	قانون بودجه سال ۱۳۹۰ (مصوب)	قانون بودجه سال ۱۳۹۰ (عملکرد)
واگذاری شرکت‌های دولتی	۲۹۰,۰۰۰	۴۸,۴۴۱

مآخذ: قانون بودجه سال ۱۳۹۰ کل کشور و گزارش عملکرد سازمان خصوصی‌سازی (به‌روزرسانی ۱۳۹۰/۱۲/۱۵)، وب سایت سازمان خصوصی‌سازی، ۱۳۹۰/۱۲/۲۱، www.ipo.ir.

ضمناً عملکرد مبالغ واریزی به خزانه از محل واگذاری سهام شرکت‌های دولتی براساس عملکرد سازمان خصوصی‌سازی حاکی از آن است که در سال ۱۳۹۰، معادل ۴۷,۲۵۲ میلیارد ریال از منابع حاصل از واگذاری سهام شرکت‌های دولتی به حساب خزانه واریز شده است. آمار و اطلاعات جدول (ذیل) این تحقق را نشان می‌دهد. طبق این جدول، در سال ۱۳۹۰ معادل ۴۵,۰۰۰ میلیارد ریال بابت منابع حاصل از واگذاری سهام شرکت‌های دولتی در نظر گرفته شده بود که عملکرد سازمان خصوصی‌سازی نشان می‌دهد این مهم در سال مذکور معادل ۱۰۵ درصد تحقق داشته است. البته بخشی از این تحقق درآمد، ناشی از واریزی اقساط واگذاری‌های سال‌های قبل است.

جدول ۳. تحقق درآمدهای حاصل از واگذاری شرکت‌های دولتی در سال ۱۳۹۰

(ارقام به میلیارد ریال)

عنوان	قانون بودجه سال ۱۳۹۰ (مصوب)	قانون بودجه سال ۱۳۹۰ (عملکرد)
منابع حاصل از واگذاری شرکت‌های دولتی	۴۵,۰۰۰	۴۷,۲۵۲

مآخذ: همان.

۲. احکام ماده واحده لایحه بودجه سال ۱۳۹۱

در لایحه بودجه سال ۱۳۹۱ کل کشور همانند سال‌های گذشته احکامی مرتبط با سیاست‌های کلی اصل چهارم قانون اساسی لحاظ شده است که این احکام در مقایسه با احکام سیاست‌های مذکور، بعضاً دارای ابهام بوده و در برخی موارد نیز دارای مغایرت آشکار با قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهارم قانون اساسی است. فرآیند واگذاری سهام شرکت‌های دولتی، قیمتگذاری این سهام، واگذاری اموال شرکت‌های دولتی، چگونگی مصرف درآمدهای حاصل از واگذاری از جمله مواردی هستند که در لایحه بودجه سال ۱۳۹۱ در مغایرت با سیاست‌های کلی اصل چهارم قانون اساسی می‌باشد. در ادامه به بررسی احکام ماده واحده بودجه سال ۱۳۹۱ پرداخته می‌شود.

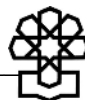
۱-۲. واگذاری سهام شرکت‌های دولتی خارج از کانال سازمان

خصوصی‌سازی

طبق قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهارم و چهارم قانون اساسی واگذاری سهام شرکت‌های دولتی باید طی فرآیند مشخصی صورت گیرد. طبق این قانون، کلیه اقدامات لازم درخصوص واگذاری سهام شرکت‌های دولتی باید با مصوبه هیئت واگذاری باشد. طبق بند «ب» ماده (۴۰) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهارم و چهارم قانون اساسی، تصویب فهرست هریک از شرکت‌های قابل فروش به‌همراه میزان و روش واگذاری آنها در هر سال و تصویب قیمت واگذاری برعهده این هیئت می‌باشد.

پس از تصویب موارد قابل واگذاری توسط هیئت مذکور، براساس بند «ج» ماده (۱۷) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهارم و چهارم قانون اساسی، سازمان خصوصی‌سازی برای فروش بنگاه‌های مشمول واگذاری بازاریابی نموده و فرآیند واگذاری را با زمانبندی مشخص دوماهه انجام می‌دهد.

خاطر نشان می‌سازد، براساس ماده (۱۸) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهارم و چهارم قانون اساسی، از زمان تصویب فهرست بنگاه‌های مشمول واگذاری توسط هیئت واگذاری، کلیه حقوق مرتبط با اعمال مالکیت بنگاه‌ها به وزارت امور اقتصادی و دارایی منتقل می‌شود و هرگونه نقل و انتقال اموال و دارایی‌های ثابت بنگاه بدون مجوز وزارت امور اقتصادی و دارایی در حکم تصرف غیرقانونی در اموال دولتی محسوب می‌گردد و قابل پیگرد قانونی است.

علیرغم احکام مذکور، در لایحه بودجه سال ۱۳۹۱ کل کشور، صراحتاً احکامی در مغایرت با قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی درخصوص اختیار واگذاری سهام شرکت‌های دولتی به دستگاه‌های اجرایی، خارج از مکانیسم تعیین شده در قانون مذکور آمده است. این درحالی است که اعطای اختیار واگذاری سهام و اموال به دستگاه‌های اجرایی، وزارت نفت و وزارت نیرو، مغایر قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی می‌باشد.

نکته بسیار مهم اینکه در بند « ۸ - ۶ » لایحه بودجه سال ۱۳۹۱، به‌طور ضمنی حکم بر حذف سازمان خصوصی‌سازی از مکانیسم واگذاری سهام داده شده است. در واقع براساس حکم این بند، از این پس واگذاری سهام شرکت‌های دولتی، نیازی به گذر از کانال سازمان خصوصی‌سازی ندارد و سهام و اموال بنگاه‌های قابل واگذاری موضوع این بند از فهرست شرکت‌های قابل واگذاری توسط سازمان خصوصی‌سازی حذف می‌شود.

علاوه بر این، در قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی، موضوع واگذاری صرفاً درخصوص سهام شرکت‌های دولتی می‌باشد و درخصوص واگذاری اموال و دارایی‌های شرکت‌های دولتی حکمی داده نشده است. از آنجا که در محاسبه بهای سهام شرکت‌های دولتی، میزان اموال و دارایی‌های آنها مؤثر است از این رو واگذاری اموال و دارایی‌های شرکت‌های دولتی که در برخی احکام لایحه بودجه سال ۱۳۹۱ مدنظر قرار گرفته، قطعاً در کاهش قیمت سهام شرکت‌های مذکور مؤثر است.

بند «۱ - ۱» جزء «ذ»، بند «۸ - ۲»، بند «۸ - ۴» جزء «الف»، بند «۸ - ۴» جزء «ب»، بند «۸ - ۴» جزء «پ»، بند «۸ - ۴» جزء «ث»، بند «۸ - ۴» جزء «ج» و همچنین بند «۸ - ۶» از جمله احکامی هستند که در آنها اختیار واگذاری سهام و اموال شرکت‌های دولتی علاوه بر دولت، به دستگاه‌های اجرایی نیز داده شده است. در جدول ۴ احکام مذکور خلاصه شده است.

جدول ۴. واگذاری‌های خارج از چارچوب قانون اجرای سیاست‌های کلی

اصل چهل و چهارم قانون اساسی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۱

بند	حکم	ملاحظات
بند «۱-۱» جزء «ذ»	مجاز واگذاری سهام و اموال و یا منابع است حاصل از آن توسط وزارت نفت و شرکت‌های تابعه و وابسته تا سقف ۵۰,۰۰۰ میلیارد ریال	- واگذاری سهام و اموال توسط وزارت نفت مجاز است - تسویه و تهاثر مطالبات و تعهدات و طرح‌های نفت و گاز - تعهدات مربوط به قراردادهای نفت و گاز سال ۱۳۹۱
بند «۸-۲»	مجاز واگذاری سهام، سهم‌الشرکه و اموال و یا منابع حاصل از آن توسط دستگاه‌های اجرایی مجاز است مجموعه مطالبات و تعهدات به اشخاص حقیقی و حقوقی دولتی و غیردولتی و خصوصی از جمله مطالبات قطعی، شرکت‌های سازنده، مشاور و پیمانکار مجری طرح‌های دولتی و شرکت‌های دولتی و نیز طرح‌های افزایش راندمان تولید و کاهش تلفات برق و یا تکمیل طرح‌های نیمه‌تمام	- واگذاری سهام، سهم‌الشرکه و اموال و یا منابع حاصل از آن توسط دستگاه‌های اجرایی مجاز است - تأدیه مطالبات و تعهدات به اشخاص حقیقی و حقوقی دولتی و غیردولتی و خصوصی از جمله مطالبات قطعی، شرکت‌های سازنده، مشاور و پیمانکار مجری طرح‌های دولتی و شرکت‌های دولتی و نیز طرح‌های افزایش راندمان تولید و کاهش تلفات برق و یا تکمیل طرح‌های نیمه‌تمام

بند	حکم	ملاحظات
بند «۸-۴» جزء «الف»	مجوز واگذاری سهام، سهم‌الشرکه و اموال و یا منابع حاصل از آن و یا طرح‌های نیمه‌تمام و خاتمه‌یافته توسط دستگاه‌های اجرایی مجاز است	- واگذاری سهام، سهم‌الشرکه و اموال و یا منابع حاصل از آن و یا طرح‌های نیمه‌تمام و خاتمه‌یافته توسط دستگاه‌های اجرایی مجاز است - تسویه و تهاتر مطالبات و تعهدات شرکت‌های تابعه و وابسته به وزارت نیرو به پیمانکاران، مشاوران و سازندگان تجهیزات طرح‌های ملی و استانی و همچنین فروشندگان برق خصوصی و سایر طلبکاران
بند «۸-۴» جزء «ب»	مجوز واگذاری سهام و اموال شرکت راه آهن جمهوری اسلامی ایران و شرکت‌های تابعه و وابسته توسط دولت و دستگاه‌های اجرایی	- واگذاری سهام و اموال شرکت راه آهن جمهوری اسلامی ایران توسط دستگاه‌های اجرایی مجاز است - صرف منابع حاصله، جهت بازسازی ساختاری و بازپرداخت بخشی از بدهی‌های معوقه بانکی ناشی از واگذاری انجام شده و اجرای طرح‌های بازسازی و بهسازی خط و ناوگان
بند «۸-۴» جزء «پ»	مجوز واگذاری یا فروش شرکت هتل‌های یا هتل‌های هما توسط دولت و دستگاه‌های اجرایی	- واگذاری یا فروش شرکت هتل‌های هما توسط دستگاه‌های اجرایی مجاز شده است - شرکت هتل‌های هما به اشخاص حقیقی و حقوقی از جمله بانک‌های دولتی فروخته شود - صرف درآمد حاصل از فروش شرکت هتل‌های هما برای بازسازی و نوسازی ناوگان هوایی
بند «۸-۴» جزء «ث»	مجوز واگذاری سهام دولت و شرکت‌های دولتی قابل واگذاری یا منابع حاصل از آن و یا فروش و واگذاری اموال و دارایی‌های	- واگذاری سهام شرکت‌های دولتی یا منابع حاصل از آن و یا فروش و واگذاری اموال و دارایی‌های طرح‌های نیمه‌تمام توسط دستگاه‌های اجرایی مجاز شده است

بند	حکم	ملاحظات
	سقف پنجاه هزار میلیارد ریال توسط دولت و دستگاه‌های اجرایی	– سهام و اموال شرکت‌های دولتی بابت تأدیه بدهی‌های شرکت‌های تابعه و وابسته به وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح به پیمانکاران و مشاوران واگذار شود
بند «۴-۸» جزء «ح»	مجوز واگذاری طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای نیمه‌تمام، تکمیل شده و آماده بهره‌برداری ملی و استانی توسط دستگاه‌های اجرایی مجاز شده است	– واگذاری طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای نیمه‌تمام، تکمیل شده و آماده بهره‌برداری ملی و استانی توسط دستگاه‌های اجرایی مجاز شده است
	– مجوز واگذاری طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای نیمه‌تمام، تکمیل شده و آماده بهره‌برداری ملی و استانی به دولت و دستگاه‌های اجرایی	– صرف منابع حاصل از واگذاری این سهام برای تکمیل طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای نیمه‌تمام یا برای پرداخت تسهیلات در قالب وجوه اداره شده یا تسهیلات تکلیفی یا یارانه سود و کارمزد تسهیلات به خریداران طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای، پیمانکاران، مشاوران و سازندگان
بند «۶-۸»	خارج شدن واگذاری سهام موضوع این بند از کانال سازمان خصوصی‌سازی	– واگذاری سهام این بند از مکانیسم سازمان خصوصی‌سازی و قانون اصل چهل و چهارم قانون اساسی خارج شده است
		– ارائه اختیار واگذاری سهام موضوع این بند به دستگاه‌های اجرایی

مأخذ: لایحه بودجه سال ۱۳۹۱ کل کشور.

۲-۲. چگونگی قیمتگذاری سهام شرکت‌های دولتی مشمول واگذاری

براساس حکم ماده (۲۱) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی، قیمتگذاری و زمانبندی مناسب برای واگذاری سهام شرکت‌های دولتی به این ترتیب خواهد بود که درخصوص واگذاری عرضه عمومی سهام، (قیمتگذاری عرضه) اولین بسته از سهام هر شرکت، (اندازه بسته سهام) و... حسب مورد پس از انجام مطالعات کارشناسی با پیشنهاد سازمان خصوصی‌سازی و تصویب هیئت واگذاری صورت می‌گیرد. ضمناً، در عرضه عمومی سهام، رعایت قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران الزامی است.

درخصوص (فروش دارایی‌ها)، (قراردادهای اجاره و پیمان مدیریت)، (تعیین قیمت فروش دارایی‌ها)، (تعیین میزان مال الاجاره و حق الزحمه پیمان مدیریت) و سایر شرایط لازم برای واگذاری، حسب مورد باید در چارچوب قانون مناقصات و معاملات دولتی به پیشنهاد سازمان خصوصی‌سازی و تصویب هیئت واگذاری صورت گیرد.

با این ترتیب مشخص است که قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی، مکانیسم مشخص و شفاف برای قیمتگذاری سهام و اموال شرکت‌های دولتی مشمول واگذاری دارد و طبق این مکانیسم، قیمتگذاری سهام و اموال دارایی‌های شرکت‌ها با پیشنهاد سازمان خصوصی‌سازی و تصویب هیئت واگذاری خواهد بود.

علیرغم این موضوع، در برخی بندهای لایحه بودجه سال ۱۳۹۱، احکامی درخصوص قیمتگذاری سهام و اموال قابل واگذاری شرکت‌های دولتی آمده است که به

صراحت احکام قیمتگذاری در قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی را نقض کرده است. در احکام لایحه مذکور مقرر شده، قیمتگذاری سهام و اموال شرکت‌های دولتی با قیمت کارشناسی روز و با تأیید وزیر امور اقتصادی و دارایی و وزیر مربوطه انجام گیرد، لذا این مکانیسم جدید، عملاً قیمتگذاری کارشناسی با پیشنهاد سازمان خصوصی‌سازی و تصویب هیئت واگذاری را لغو نموده است.

بند «۸ - ۲»، بند «۸ - ۴» جزء «الف»، بند «۸ - ۴» جزء «ب»، بند «۸ - ۴» جزء «ث»، بند «۸ - ۴» جزء «ج»، بند «۸ - ۴» جزء «ح»، از جمله احکامی هستند که در آنها مکانیسم قیمتگذاری در قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی نقض شده و در این خصوص اختیار پیشنهاد و تصویب قیمت از سازمان خصوصی‌سازی و هیئت واگذاری گرفته شده و برعهده وزیر امور اقتصادی و دارایی و وزیر دستگاه مربوطه قرار گرفته است. این احکام در جدول ۵ آمده است.

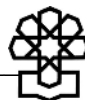

جدول ۵. چگونگی قیمتگذاری سهام و اموال و دارایی‌های شرکت‌های دولتی
در لایحه بودجه سال ۱۳۹۱

بند	حکم	ملاحظات
بند «۸-۲»	قیمتگذاری اموال و سهام شرکت‌های دولتی قابل واگذاری موضوع این بند به قیمت کارشناسی روز و به تأیید وزیر امور اقتصادی و دارایی	- قیمتگذاری سهام قابل واگذاری موضوع این بند به قیمت کارشناسی روز - تأیید قیمت سهام قابل واگذاری موضوع این بند توسط وزیر امور اقتصادی و دارایی - تأیید ارزش اموال و سهام براساس صورت وضعیت مورد تأیید بالاترین مقام و ذیحساب دستگاه اجرایی - تعیین مطالبات و تعهدات توسط وزیر مربوط و ذیحساب و تأیید سازمان حسابرسی
بند «۸-۴» جزء «الف»	قیمتگذاری اموال و سهام شرکت‌های دولتی قابل واگذاری موضوع این بند به قیمت کارشناسی روز و به تأیید وزیر امور اقتصادی و دارایی و وزیر مربوطه	- قیمتگذاری سهام قابل واگذاری موضوع این بند به قیمت کارشناسی روز - تأیید قیمت سهام قابل واگذاری موضوع این بند توسط وزیر امور اقتصادی و دارایی - تأیید ارزش اموال و سهام براساس صورت وضعیت مورد تأیید بالاترین مقام و ذیحساب دستگاه اجرایی - تعیین مطالبات و تعهدات توسط وزیر مربوط و ذیحساب و تأیید سازمان حسابرسی
بند «۸-۴» جزء «ب»	قیمتگذاری اموال و سهام شرکت سهامی راه آهن جمهوری اسلامی ایران و شرکت‌های تابعه و وابسته با قیمت کارشناسی روز و تأیید وزیر امور اقتصادی و دارایی	- قیمتگذاری سهام قابل واگذاری موضوع این بند به قیمت کارشناسی روز - تأیید قیمت سهام قابل واگذاری موضوع این بند توسط وزیر امور اقتصادی و دارایی

بند	حکم	ملاحظات
بند «۸-۴» جزء «ث»	قیمتگذاری سهام شرکت‌های دولتی و اموال و دارایی‌های طرح‌های نیمه‌تمام حداکثر تا سقف پنجاه هزار میلیارد ریال (۵۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) با قیمت و پشتیبانی نیروهای مسلح کارشناسی روز و تأیید وزیر امور اقتصادی و دارایی و وزیر دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح	- قیمتگذاری سهام قابل واگذاری موضوع این بند به قیمت کارشناسی روز - تأیید قیمت سهام قابل واگذاری موضوع این بند توسط وزیر امور اقتصادی و دارایی و وزیر دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح - تأیید طلب شرکت‌های تابعه و وابسته وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح به پیمانکاران و مشاوران توسط وزیر دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح و سازمان حسابرسی
بند «۸-۴» جزء «ج»	قیمتگذاری اموال و سهام شرکت‌های دولتی قابل واگذاری موضوع این بند به قیمت کارشناسی روز و به تأیید وزیر امور اقتصادی و دارایی	- قیمتگذاری سهام قابل واگذاری موضوع این بند به قیمت کارشناسی روز - تأیید قیمت سهام قابل واگذاری موضوع این بند توسط وزیر امور اقتصادی و دارایی
بند «۸-۴» جزء «ح»	قیمتگذاری طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای نیمه‌تمام، تکمیل شده و آماده بهره‌برداری ملی و استانی با قیمت کارشناسی روز مورد تأیید وزیر امور اقتصادی و دارایی و وزیر دستگاه مربوطه	- قیمتگذاری طرح‌های قابل واگذاری موضوع این بند به قیمت کارشناسی روز - تأیید قیمت طرح‌های قابل واگذاری موضوع این بند توسط وزیر امور اقتصادی و دارایی و وزیر دستگاه مربوطه

مأخذ: همان.

۲-۳. توسعه رد دیون دولت از محل واگذاری سهام به شرکت‌های دولتی و دستگاه‌های اجرایی و...

براساس قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی، دولت می‌تواند از محل واگذاری سهام شرکت‌های دولتی، بدهی‌های خود را تأدیه نماید. این مجوز در ماده (۶) قانون مذکور به دولت داده شده است و از این طریق دولت مجاز است بدهی‌های خود را صرفاً به مؤسسات و نهادهای عمومی غیردولتی از طریق واگذاری سهام تسویه کند. البته واگذاری سهام به مؤسسات و نهادهای عمومی غیردولتی بابت رد دیون دولت با محدودیت‌هایی مواجه است و با توجه به حکم تبصره ماده (۶) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی، این واگذاری‌ها تا حدی مجاز است که مجموعاً این مؤسسات و نهادها و شرکت‌های تابعه و وابسته به آنها به‌طور مستقیم و غیرمستقیم، حداکثر ۴۰ درصد سهم بازار هر کالا و یا خدمت را در اختیار داشته باشند.

با این ترتیب، قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی، تأدیه بدهی‌های دولت به مؤسسات و نهادهای عمومی غیردولتی را صرفاً از طریق واگذاری سهام شرکت‌های دولتی مجاز دانسته و واگذاری سهام بابت رد دیون دولت به غیر از مؤسسات و نهادهای عمومی غیردولتی مغایر قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی است.

نکته قابل ذکر دیگر اینکه، طبق قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی، بابت تأدیه بدهی‌های دولت، صرفاً واگذاری سهام مجاز است و نه

مصرف درآمدهای حاصل از واگذاری و یا اموال و دارایی شرکت‌های دولتی. البته هرچند این موضوع در سال‌های اخیر در قوانین بودجه سنواتی نقض شده و دولت مجاز شده است نه تنها سهام شرکت‌های دولتی، بلکه منابع حاصل از واگذاری آنها را نیز بابت رد دیون واگذار نماید.

علیرغم این موضوع، در برخی احکام لایحه بودجه سال ۱۳۹۱، حکم به واگذاری (سهام) و (اموال) شرکت‌های دولتی به دولت و دستگاه‌های اجرایی جهت تأدیه بدهی داده شده که موارد آنها بسیار فراتر از موارد مجاز در قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهارم قانون اساسی است.

اولاً در لایحه بودجه سال ۱۳۹۱، علاوه بر دولت،^۱ دستگاه‌های اجرایی نیز می‌توانند بابت رد دیون خود، سهام شرکت‌های دولتی و یا منابع حاصل از آن را واگذار نمایند.

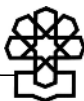
ثانیاً واگذاری سهام شرکت‌های دولتی علاوه بر تأدیه بدهی‌ها، بابت موارد دیگری در نظر گرفته شده است. از این جمله می‌توان به موارد ذیل اشاره کرد:

بند «۱ - ۱» جزء «ذ» - بابت تهاثر مطالبات و تعهدات طرح‌های نفت و گاز توسط وزارت نفت،

بند «۳ - ۵» - بابت تأدیه مطالبات اشخاص حقیقی و حقوقی، دیون پیمانکاران

---

۱. خاطرنشان می‌سازد با توجه به اینکه کلیه واگذاری سهام شرکت‌های دولتی طبق قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهارم قانون اساسی از کانال سازمان خصوصی‌سازی می‌گذرد و از آنجا که سازمان مذکور، متولی امر واگذاری ازسوی دولت می‌باشد، لذا منظور از ذکر نام دولت درخصوص واگذاری سهام شرکت‌های دولتی در احکام لایحه بودجه سال ۱۳۹۱، همان سازمان خصوصی‌سازی می‌باشد.

و پاکسازی میادین مین توسط وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح،

- بند «۸ - ۲» - بابت تأدیه مطالبات و تعهدات به اشخاص حقیقی و حقوقی دولتی و غیردولتی و خصوصی، مطالبات قطعی شرکت‌های سازنده، مشاور و پیمانکار مجری طرح‌های دولتی و شرکت‌های دولتی و نیز طرح‌های افزایش راندمان تولید و کاهش تلفات برق و یا تکمیل طرح‌های نیمه‌تمام،

- بند «۸ - ۴» جزء «الف» - بابت تأدیه بدهی شرکت‌های تابعه و وابسته وزارت نیرو به پیمانکاران، مشاوران و سازندگان تجهیزات طرح‌های ملی و استانی و همچنین فروشندگان برق خصوصی،

- بند «۸ - ۴» جزء «ث» - بابت بدهی شرکت‌های تابعه و وابسته به وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح به پیمانکاران و مشاوران،

- بند «۸ - ۴» جزء «ج» - بابت تسویه یا تهاتر بدهی‌ها و تعهدات دولت به دستگاه‌های اجرایی،

- بند «۸ - ۴» جزء «ح» - بابت تکمیل طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای نیمه‌تمام یا برای پرداخت تسهیلات در قالب وجوه اداره شده یا تسهیلات تکلیفی یا یارانه سود و کارمزد تسهیلات به خریداران طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای، پیمانکاران، مشاوران و سازندگان،

- بند «۱۳ - ۷» - بابت بازنشستگی پیش از موعد کارکنان دولت،

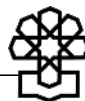
- بند «۱۴ - ۱» - بابت حقوق، رد دیون و مطالبات ایثارگران و خانواده معظم شهدا و کارکنان اعم از شاغل یا بازنشسته.

ضمناً طبق قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی، دولت مجاز است صرفاً از طریق واگذاری سهام شرکت‌های دولتی بدهی‌های خود را تسویه نماید درحالی که واگذاری غیر از سهام شرکت‌های دولتی بابت رد دیون دولت، ممنوع است. اما در لایحه بودجه سال ۱۳۹۱، دولت و دستگاه‌های اجرایی علاوه بر واگذاری سهام شرکت‌های دولتی بابت تأدیه بدهی‌های خود، مجاز شده است، (سهام‌الشرکه)، (اموال و دارایی‌های منقول و غیرمنقول) و (طرح‌های نیمه‌تمام و خاتمه یافته)، (طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای نیمه‌تمام، تکمیل شده و آماده بهره‌برداری ملی و استانی) و یا منابع حاصل از واگذاری آنها را واگذار نماید.

ذکر این نکته ضروری است که واگذاری اموال و دارایی‌های دستگاه‌های اجرایی در صورتی که همان اموال و دارایی‌های شرکت‌های دولتی (آن هم شرکت‌های دولتی مشمول واگذاری) باشد، قطعاً در قیمتگذاری سهام آنها مؤثر خواهد بود، زیرا در قیمتگذاری سهام شرکت‌های دولتی، میزان اموال و دارایی‌های شرکت‌ها محاسبه می‌گردد، لذا کاهش اموال و دارایی‌های شرکت‌های دولتی، قبل از واگذاری سهام شرکت، باعث کاهش قیمت سهام آن شرکت شده و این کاهش قیمت، تبعات خاص خود را در واگذاری شرکت‌ها به دنبال دارد.

در احکام بند «۱ - ۱» جزء «د»، بند «۴ - ۵»، بند «۸ - ۲»، بند «۸ - ۴» جزء «الف»، بند «۸ - ۴» جزء «ب»، بند «۸ - ۴» جزء «ث»، بند «۸ - ۴» جزء «ج»، بند «۸ - ۴» جزء «چ»، بند «۸ - ۴» جزء «ح»، بند «۸ - ۱۰»، بند «۹ - ۱»، بند «۱۳ - ۷»، بند «۱۴ - ۱»، چگونگی وضعیت واگذاری سهام و اموال و دارایی‌های شرکت‌های دولتی بابت رد

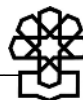
دیون دولت و دستگاه‌های اجرایی و همچنین مطالبات پیمانکاران و سایر موارد آمده است. این احکام به‌طور خلاصه در جدول ۶ آمده است.

جدول ۶. وضعیت تأدیه بدهی‌های دستگاه‌های اجرایی از طریق واگذاری سهام و

اموال دولتی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۱

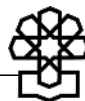
بند	حکم	ملاحظات
بند «۱-۱» جزء «ذ»	اجازه واگذاری سهام و اموال وزارت نفت و شرکت‌های تابعه و وابسته وزارت نفت و یا منابع حاصل از واگذاری آنها بابت تسویه و تهاتر مطالبات و تعهدات مربوط به طرح‌های نفت و گاز	اجازه واگذاری سهام و اموال توسط وزارت نفت - تسویه و تهاتر تعهدات وزارت نفت از طریق واگذاری سهام - تهاتر تعهدات آتی سال ۱۳۹۱ وزارت نفت از طریق واگذاری سهام
بند «۴-۵»	اجازه به دولت جهت واگذاری تا مبلغ بیست هزار میلیارد ریال از سهام (۲۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) متعلق به دولت و شرکت‌های دولتی یا منابع حاصل از واگذاری آن و سایر اموال و دارایی‌ها به وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح	اجازه واگذاری سهام دولت و شرکت‌های دولتی به وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح - اجازه واگذاری منابع حاصل از واگذاری سهام و اموال و دارایی‌های شرکت‌های دولتی به وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح - اجازه تأدیه بدهی‌های وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح از طریق واگذاری سهام متعلق به دولت و شرکت‌های دولتی و یا منابع حاصل از واگذاری آن و سایر اموال و دارایی‌ها
بند «۸-۲»	واگذاری سهام، سهم‌الشرکه شرکت‌های دولتی یا منابع حاصل از آن و یا سایر اموال و دارایی‌ها به دولت و دستگاه‌های اجرایی جهت تأدیه مطالبات و تعهدات به اشخاص حقیقی و حقوقی	اجازه واگذاری سهام و اموال و دارایی‌های شرکت‌های دولتی به دستگاه‌های اجرایی - اجازه تأدیه بدهی‌های دولت و دستگاه‌های اجرایی از طریق واگذاری سهام و اموال و دارایی‌های شرکت‌های دولتی

بند	حکم	ملاحظات
	دولتی و غیردولتی و خصوصی	– تأدیه بدهی‌های مربوط به مطالبات قطعی شرکت‌های سازنده، مشاور و پیمانکار مجری طرح‌های دولتی و شرکت‌های دولتی و نیز طرح‌های افزایش راندمان تولید و کاهش تلفات برق و یا تکمیل طرح‌های نیمه‌تمام دستگاه‌های اجرایی
بند «۴-۸» جزء «الف»	واگذاری سهام یا سهم‌الشرکه و اموال دولت و شرکت‌های دولتی یا منابع حاصل از واگذاری آن و یا فروش و واگذاری اموال و دارایی‌ها و طرح‌های نیمه‌تمام و خاتمه یافته، جهت تأدیه بدهی‌های شرکت‌های تابعه و وابسته به وزارت نیرو	– اجازه واگذاری سهام و اموال و دارایی‌های شرکت‌های دولتی به دستگاه‌های اجرایی – اجازه تأدیه بدهی‌های شرکت‌های تابعه و وابسته وزارت نیرو از طریق واگذاری سهام و اموال و دارایی‌های شرکت‌های دولتی – تأدیه بدهی‌های مربوط به پیمانکاران، مشاوران و سازندگان تجهیزات طرح‌های ملی و استانی و همچنین فروشندگان برق خصوصی و سایر طلبکاران از شرکت‌های تابعه و وابسته وزارت نیرو
بند «۴-۸» جزء «ب»	واگذاری سهام و اموال شرکت سهامی راه‌آهن جمهوری اسلامی ایران و شرکت‌های تابعه و وابسته جهت بازپرداخت بخشی از بدهی‌های معوقه بانکی ناشی از واگذاری انجام شده	– اجازه واگذاری سهام و اموال و دارایی‌های شرکت راه‌آهن جمهوری اسلامی ایران به دستگاه‌های اجرایی – اجازه تأدیه بدهی‌های معوقه بانکی ناشی از واگذاری انجام شده از طریق واگذاری سهام و اموال شرکت راه‌آهن جمهوری اسلامی ایران
بند «۴-۸» جزء «ث»	واگذاری سهام دولت و شرکت‌های دولتی قابل واگذاری (در صورت توافق طرف‌های قرارداد) یا منابع حاصل از آن و یا فروش و واگذاری اموال و دارایی‌های طرح‌های نیمه‌تمام حداکثر تا	– اجازه واگذاری سهام و اموال و دارایی‌های شرکت‌های دولتی به دستگاه‌های اجرایی – اجازه تأدیه بدهی‌های شرکت‌های تابعه و وابسته وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح از طریق واگذاری سهام و اموال و دارایی‌های شرکت‌های دولتی

بند	حکم	ملاحظات
	سقف پنجاه هزار میلیارد ریال جهت تأدیه بدهی شرکت‌های تابعه و وابسته به وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح به پیمانکاران و مشاوران	- اجازه تأدیه بدهی‌های پیمانکاران و مشاوران دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح
بند «۴-۸» جزء «ج»	واگذاری یا فروش سهام، سهم‌الشرکه و اموال دولت جهت تأدیه بدهی‌ها و تعهدات تا پایان سال ۱۳۹۱ به دستگاه‌های اجرایی و نهادهای عمومی و شهرداری‌ها و سایر اشخاص حقیقی و حقوقی دولتی، غیردولتی و خصوصی	- اجازه تأدیه بدهی‌های دولت از طریق فروش اموال - اجازه تأدیه بدهی‌های دولت به دستگاه‌های اجرایی و سایر اشخاص حقیقی و حقوقی دولتی و خصوصی از طریق واگذاری سهام
بند «۴-۸» جزء «ج»	واگذاری و یا فروش اموال منقول و غیرمنقول دولت و دستگاه‌های اجرایی بابت صرف در اجرای طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای نیمه‌تمام مصوب، جمع ساختمان‌های اداری و تبدیل به احسن اموال مذکور، انجام برنامه‌ها و تکالیف قانونی و یا بازخرید نیروی انسانی و پاداش پایان خدمت کارکنان	- اجازه واگذاری و یا فروش اموال منقول و غیرمنقول به دستگاه‌های اجرایی - اجازه صرف منابع حاصل از واگذاری اموال منقول و غیرمنقول جهت موارد مشخص شده
بند «۴-۸» جزء «ح»	واگذاری طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای نیمه‌تمام، تکمیل شده و آماده بهره‌برداری ملی و استانی جهت تکمیل طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای نیمه‌تمام یا برای پرداخت تسهیلات در قالب وجوه اداره شده یا تسهیلات تکلیفی یا یارانه سود و	- اجازه واگذاری طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای نیمه‌تمام، تکمیل شده و آماده بهره‌برداری دولتی به دستگاه‌های اجرایی - اجازه صرف درآمدهای حاصل از واگذاری طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای نیمه‌تمام، تکمیل شده و آماده بهره‌برداری دولتی جهت تکمیل طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای

ملاحظات	حکم	بند
نیمه‌تمام یا برای پرداخت تسهیلات در قالب وجوه اداره شده یا تسهیلات تکلیفی یا یارانه سود و کارمزد تسهیلات به خریداران طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای، پیمانکاران، مشاوران و سازندگان	کارمزد تسهیلات به خریداران طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای، پیمانکاران، مشاوران و سازندگان	
موقوف‌الاجرا نمودن حکم ماده (۲۹) قانون اصل چهارم قانون اساسی - اجازه اختصاص درآمدهای حاصل از واگذاری سهام، سهم‌الشرکه شرکت‌های دولتی و اموال و حقوق مالی متعلق به دولت یا منابع حاصله از واگذاری آن را بدون رعایت حکم ماده (۲۹) قانون اصل چهارم قانون اساسی به‌منظور اجرای طرح‌های توسعه‌ای استان‌ها با اولویت مصوبات سفر مقام معظم رهبری (مدظله العالی) و دولت به‌ویژه طرح‌های اشتغال‌زا و تأمین و انتقال و مهار آب‌های مرزی و سطحی و سدها و اجرای طرح‌های شبکه‌های زیردست سدها، آب آشامیدنی، کشاورزی و صنعت و زیرساخت آنها و توسعه نواحی و شهرک‌های صنعتی بازارچه‌ها و نمایشگاه‌ها و حل مشکلات تولیدی و پرداخت بدهی‌های بخش‌های مختلف و توسعه باغات و اجرای سیستم‌های آبیاری نوین، انتقال آب و توسعه مکانیزاسیون و یکپارچگی و تجهیز و نوسازی ایمنی و دامپروری و آبرزی‌پروری شیلات و سایر طرح‌های مربوط و مرتبط با بخش آب و کشاورزی	واگذاری یا فروش تا سقف پنجاه هزار میلیارد ریال از سهام، سهم‌الشرکه شرکت‌های دولتی و اموال و حقوق مالی متعلق به دولت یا منابع حاصله از واگذاری آن را بدون رعایت حکم ماده (۲۹) قانون اصل چهارم قانون اساسی به‌منظور اجرای طرح‌های توسعه‌ای استان‌ها با اولویت مصوبات سفر مقام معظم رهبری (مدظله العالی) و دولت به‌ویژه طرح‌های اشتغال‌زا و تأمین و انتقال و مهار آب‌های مرزی و سطحی و سدها و اجرای طرح‌های شبکه‌های زیردست سدها، آب آشامیدنی، کشاورزی و صنعت و زیرساخت آنها و توسعه نواحی و شهرک‌های صنعتی بازارچه‌ها و نمایشگاه‌ها و حل مشکلات تولیدی و پرداخت بدهی‌های بخش‌های مختلف و توسعه باغات و اجرای سیستم‌های آبیاری نوین، انتقال آب و توسعه مکانیزاسیون و یکپارچگی و	بند «۸-۱۰»

بند	حکم	ملاحظات
	تجهیز و نوسازی ایمنی و دامپروری و آبی‌پروری شیلات و سایر طرح‌های مربوط و مرتبط با بخش آب و کشاورزی	
بند «۹-۱»	فروش اموال وزارت بازرگانی و شرکت‌های تابعه و وابسته به مبلغ پانصد میلیارد ریال بابت اجرای برنامه آمایش تجاری و توسعه زیرساخت‌های بازرگانی و اصلاح ساختار	- اجازه فروش اموال شرکت‌های تابعه و وابسته وزارت بازرگانی - اجازه صرف منابع حاصل از فروش اموال شرکت‌های تابعه و وابسته وزارت بازرگانی جهت اجرای برنامه آمایش تجاری و توسعه زیرساخت‌های بازرگانی و اصلاح ساختار
بند «۷-۱۳»	تأمین منابع لازم برای بازنشستگی پیش از موعد کارکنان دولت از محل واگذاری سهام و سهم‌الشرکه دولتی و سایر اموال دولتی و یا منابع حاصل از واگذاری آن	- مصرف درآمدهای حاصل از واگذاری سهام و سهم‌الشرکه دولتی و سایر اموال دولتی برای تأمین مالی بازنشستگی
بند «۱۴-۱»	واگذاری سهام و سهم‌الشرکه شرکت‌های دولتی یا اموال و دارایی‌های آنها یا وجوه حاصل از فروش آنها بابت حقوق، رد دیون و مطالبات ایثارگران و خانواده معظم شهدا و کارکنان اعم از شاغل یا بازنشسته	- واگذاری اموال و دارایی‌های شرکت‌های دولتی - واگذاری سهام و سهم‌الشرکه شرکت‌های دولتی و بابت حقوق، رد دیون و مطالبات ایثارگران و خانواده معظم شهدا و کارکنان اعم از شاغل یا بازنشسته - صرف وجوه حاصل از واگذاری سهام و سهم‌الشرکه شرکت‌های دولتی بابت حقوق، رد دیون و مطالبات ایثارگران و خانواده معظم شهدا و کارکنان اعم از شاغل یا بازنشسته

۴-۲. مصرف درآمدهای حاصل از واگذاری شرکت‌های دولتی، خارج از کانال

ماده (۲۹) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی

طبق جزء «۲» بند «د» سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی، باید وجوه حاصل از واگذاری سهام بنگاه‌های دولتی به حساب خاصی نزد خزانه‌داری کل کشور واریز شود و در قالب برنامه‌ها و بودجه‌های مصوب به‌ترتیبی که در ذیل این بند مشخص شده است مصرف گردد. این مهم عیناً در ماده (۲۹) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی مورد تأکید قرار گرفته است. در ماده (۲۹) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی، آمده است با توجه به بند «د» سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی، وجوه حاصل از واگذاری‌های موضوع این قانون از جمله شرکت‌های مادر تخصصی و عملیاتی به حساب خاصی نزد خزانه‌داری کل کشور واریز و در موارد زیر مصرف می‌شود:

- ایجاد خوداتکایی برای خانواده‌های مستضعف و محروم و تقویت تأمین

اجتماعی،

- اختصاص سی درصد (۳۰٪) از درآمدهای حاصل از واگذاری به تعاونی‌های

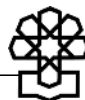
فراگیر ملی به‌منظور فقرزدایی، شامل تخفیف‌های موضوع ماده (۳۴) این قانون،

- ایجاد زیربنای اقتصادی با اولویت مناطق کمتر توسعه‌یافته،

- اعطای تسهیلات (وجوه اداره شده) برای تقویت تعاونی‌ها و نوسازی و

بهسازی بنگاه‌های اقتصادی غیردولتی با اولویت بنگاه‌های واگذار شده و نیز برای

سرمایه‌گذاری بخش‌های غیردولتی در توسعه مناطق کمتر توسعه‌یافته و تقویت منابع

بانک توسعه تعاون،

- مشارکت شرکت‌های دولتی با بخش‌های غیردولتی تا سقف چهل‌ونه درصد (۴۹٪) به‌منظور توسعه اقتصادی مناطق کمترتوسعه‌یافته،

- تکمیل طرح‌های نیمه‌تمام شرکت‌های دولتی با رعایت فصل پنجم این قانون،

- ایفای وظایف حاکمیتی دولت در حوزه‌های نوین با فناوری پیشرفته و پرخطر،

- بازسازی ساختاری، تعدیل نیروی انسانی و آماده‌سازی بنگاه‌ها جهت واگذاری.

همچنین در تبصره «۱» این ماده آمده است، اعتبارات بندهای ذیل این ماده در قوانین بودجه سالیانه در جدولی واحد درج خواهد شد.

علیرغم این موضوع، در برخی احکام لایحه بودجه سال ۱۳۹۱، به دولت و دستگاه‌های اجرایی اجازه داده شده است علاوه‌بر سهام و اموال شرکت‌های دولتی و دستگاه‌ها، منابع حاصل از واگذاری صرف مواردی خارج از موارد مشخص شده در ماده (۲۹) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم قانون اساسی نمایند. علاوه‌بر این، در بند «۸ - ۴» جزء «ت» لایحه بودجه سال ۱۳۹۱ صراحتاً حکم به موقوف‌الاجرا بودن ماده (۲۹) قانون مذکور داده شده است.

در بند «۸ - ۴» جزء «ت» لایحه بودجه سال ۱۳۹۱ آمده است، ماده (۲۹) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم قانون اساسی، در اجرای احکام این قانون از جمله اجزای این بند، موقوف‌الاجراست. احکام بند «۱ - ۱» جزء «ذ»، بند «۴ - ۵»، بند «۸ - ۲»، بند «۸ - ۳»، بند «۴ - ۸» جزء «الف»، بند «۸ - ۴» جزء «ب»، بند «۸ - ۴» جزء «پ»، بند «۸ - ۴» جزء «ث»، بند «۸ - ۴» جزء «ج»، بند «۸ - ۴» جزء «چ»،

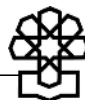
بند «۸ - ۱۰»، بند «۹ - ۱»، بند «۷ - ۱۳»، بند «۱۴ - ۱»، بند «۱۶ - ۱۴»، در لایحه بودجه سال ۱۳۹۱ در مغایرت با ماده (۲۹) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی قرار دارد. خلاصه این احکام در جدول ۷ آمده است.

جدول ۷. وضعیت مصرف درآمدهای حاصل از واگذاری سهام و اموال شرکت‌های

دولتی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۱

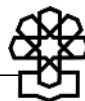
بند	حکم	ملاحظات
بند «۱ - ۱» جزء «ز»	مصرف منابع حاصل از واگذاری سهام و اموال وزارت نفت و شرکت‌های تابعه و وابسته جهت تسویه و تهاتر مطالبات و تعهدات مربوط به طرح‌های نفت و گاز	- اجازه مصرف درآمدهای حاصل از واگذاری سهام و اموال وزارت نفت و شرکت‌های تابعه و وابسته - صرف منابع حاصل از واگذاری بابت تسویه و تهاتر تعهدات و بدهی‌ها
بند «۴ - ۵»	مصرف تا مبلغ بیست هزار میلیارد ریال از درآمدهای حاصل از واگذاری سهام دولت و شرکت‌های دولتی و سایر اموال و دارایی‌ها	- اجازه مصرف درآمدهای حاصل از واگذاری سهام و اموال دولت و شرکت‌های دولتی - صرف منابع حاصل از واگذاری بابت تأدیه مطالبات اشخاص حقیقی و حقوقی، دیون پیمانکاران و پاکسازی میادین مین
بند «۸ - ۲»	مصرف درآمدهای حاصل از واگذاری سهام و سهم‌الشرکه دولت و شرکت‌های دولتی و سایر اموال و دارایی‌ها	- اجازه مصرف درآمدهای حاصل از واگذاری سهام و اموال دولت و شرکت‌های دولتی - صرف منابع حاصل از واگذاری بابت تأدیه مطالبات و تعهدات به اشخاص حقیقی و حقوقی دولتی و غیردولتی و خصوصی از جمله مطالبات قطعی، شرکت‌های سازنده، مشاور و پیمانکار مجری طرح‌های دولتی و شرکت‌های دولتی و نیز طرح‌های افزایش راندمان تولید و کاهش تلفات برق و یا تکمیل طرح‌های نیمه تمام

بند	حکم	ملاحظات
بند «۸-۳»	مصرف تا سقف یک‌هزار و سیصد میلیارد ریال از درآمدهای حاصل از واگذاری سهام و اموال دولت و شرکت‌های دولتی	- اجازه مصرف درآمدهای حاصل از واگذاری سهام و اموال دولت و شرکت‌های دولتی - صرف منابع حاصل از واگذاری بابت ساخت سالن اجلاس سران در اصفهان و هزینه‌های قانونی سازمان تعاون روستایی
بند «۸-۴» جزء «الف»	مصرف درآمدهای حاصل از واگذاری سهام یا سهم‌الشرکه و اموال دولت و شرکت‌های دولتی و یا فروش و واگذاری اموال و دارایی‌ها و طرح‌های نیمه‌تمام و خاتمه‌یافته	- اجازه مصرف درآمدهای حاصل از واگذاری سهام و اموال دولت و شرکت‌های دولتی و طرح‌های نیمه‌تمام و خاتمه‌یافته - صرف منابع حاصل از واگذاری بابت تسویه و یا تهاتر بدهی شرکت‌های تابعه و وابسته به وزارت نیرو به پیمانکاران، مشاوران و سازندگان تجهیزات طرح‌های ملی و استانی و همچنین فروشنندگان برق خصوصی و سایر طلبکاران
بند «۸-۴» جزء «ب»	مصرف درآمدهای حاصل از واگذاری اموال و سهام شرکت سهامی راه‌آهن جمهوری اسلامی ایران و شرکت‌های تابعه و وابسته	- اجازه مصرف درآمدهای حاصل از واگذاری اموال و سهام شرکت سهامی راه‌آهن جمهوری اسلامی ایران و شرکت‌های تابعه و وابسته - صرف منابع حاصل از واگذاری بابت بازسازی ساختاری و بازپرداخت بخشی از بدهی‌های معوقه بانکی ناشی از واگذاری انجام شده و اجرای طرح‌های بازسازی و بهسازی خط و ناوگان
بند «۸-۴» جزء «پ»	مصرف درآمدهای حاصل از واگذاری شرکت هتل‌های هما	- اجازه مصرف درآمدهای حاصل از واگذاری سهام شرکت هتل‌های هما - صرف منابع حاصل از واگذاری بابت بازسازی و نوسازی ناوگان هوایی

ملاحظات	حکم	بند
<p>- اجازه مصرف درآمدهای حاصل از واگذاری سهام دولت و شرکت‌های دولتی و اموال و دارایی‌ها و طرح‌های نیمه‌تمام</p> <p>- صرف منابع حاصل از واگذاری بابت تأدیه بدهی پیمانکاران و مشاوران شرکت‌های تابعه و وابسته به وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح</p>	<p>مصرف حداکثر تا سقف پنجاه هزار میلیارد ریال از درآمدهای حاصل از واگذاری سهام دولت و شرکت‌های دولتی و اموال و دارایی‌ها و طرح‌های نیمه‌تمام</p>	<p>بند «۸-۴» جزء «ث»</p>
<p>- اجازه مصرف درآمدهای حاصل از واگذاری سهام، سهم‌الشرکه و اموال دولت و شرکت‌های دولتی</p> <p>- صرف منابع حاصل از واگذاری بابت تأدیه تعهدات تا پایان سال ۱۳۹۱ و بدهی به دستگاه‌های اجرایی و سایر اشخاص حقیقی و حقوقی غیردولتی و خصوصی</p>	<p>مصرف درآمدهای حاصل از واگذاری سهام، سهم‌الشرکه و اموال دولت و شرکت‌های دولتی</p>	<p>بند «۸-۴» جزء «ج»</p>
<p>- اجازه مصرف درآمدهای حاصل از واگذاری اموال منقول و غیرمنقول دولت و دستگاه‌های اجرایی</p> <p>- صرف منابع حاصل از واگذاری بابت صرف در اجرای طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای نیمه‌تمام مصوب، تجمیع ساختمان‌های اداری و تبدیل به احسن اموال مذکور، انجام برنامه‌ها و تکالیف قانونی و یا بازخرید نیروی انسانی و پاداش پایان خدمت کارکنان</p>	<p>مصرف درآمدهای حاصل از واگذاری اموال منقول و غیرمنقول دولت و دستگاه‌های اجرایی</p>	<p>بند «۸-۴» جزء «ج»</p>
<p>- حکم به موقوف‌الاجرا نمودن ماده (۲۹) قانون اصل چهل و چهارم قانون اساسی</p> <p>- اجازه مصرف درآمدهای حاصل از واگذاری</p>	<p>مصرف تا سقف پنجاه هزار میلیارد از درآمدهای حاصل از واگذاری سهام، سهم‌الشرکه شرکت‌های دولتی و اموال</p>	<p>بند «۸-۱۰»</p>

بند	حکم	ملاحظات
	و حقوق مالی متعلق به دولت بدون رعایت محدودیت موضوع ماده (۲۸) قانون اصل چهل و چهارم قانون اساسی	سهام، سهم‌الشرکه شرکت‌های دولتی و اموال و حقوق مالی متعلق به دولت - صرف منابع حاصل از واگذاری بابت اجرای طرح‌های توسعه‌ای استان‌ها با اولویت مصوبات سفر مقام معظم رهبری (مدظله العالی) و دولت به‌ویژه طرح‌های اشتغال‌زا و تأمین و انتقال و مهار آب‌های مرزی و سطحی و سدها و اجرای طرح‌های شبکه‌های زیردست سدها، آب آشامیدنی، کشاورزی و صنعت و زیرساخت آنها و توسعه نواحی و شهرک‌های صنعتی بازارچه‌ها و نمایشگاه‌ها و حل مشکلات تولیدی و پرداخت بدهی‌های بخش‌های مختلف و توسعه باغات و اجرای سیستم‌های آبیاری نوین، انتقال آب و توسعه مکانیزاسیون و یکپارچگی و تجهیز و نوسازی ایمنی و دامپروری و آبی‌پروری شیلات و سایر طرح‌های مربوط و مرتبط با بخش آب و کشاورزی
بند «۹- ۱»	مصرف درآمدهای حاصل از واگذاری اموال وزارت بازرگانی و شرکت‌های تابعه و وابسته به مبلغ پانصد میلیارد ریال	- اجازه مصرف درآمدهای حاصل از واگذاری اموال وزارت بازرگانی و شرکت‌های تابعه و وابسته - صرف منابع حاصل از واگذاری بابت اجرای برنامه آمایش تجاری و توسعه زیرساخت‌های بازرگانی و اصلاح ساختار
بند «۱۳- ۷»	مصرف درآمدهای حاصل از واگذاری سهام و سهم‌الشرکه شرکت‌های دولتی و سایر اموال دولتی	- اجازه مصرف درآمدهای حاصل از واگذاری سهام و سهم‌الشرکه شرکت‌های دولتی و سایر اموال دولتی

بند	حکم	ملاحظات
		— صرف منابع حاصل از واگذاری بابت بازنشستگی پیش از موعد کارکنان دولت
بند «۱۴-۱»	مصرف درآمدهای حاصل از واگذاری سهام و سهم‌الشرکه شرکت‌های دولتی یا واگذاری آن یا اموال و دارایی‌ها	- اجازه مصرف درآمدهای حاصل از واگذاری سهام و سهم‌الشرکه شرکت‌های دولتی و سایر اموال دولتی - صرف منابع حاصل از واگذاری بابت حقوق، رد دیون و مطالبات ایثارگران و خانواده معطم شهدا و کارکنان اعم از شاغل یا بازنشسته
بند «۱۹-۱۴»	مصرف درآمدهای حاصل از پرداخت اقساط فروش سهام شرکت مخابرات ایران به بخش خصوصی	- اجازه مصرف درآمدهای حاصل از پرداخت اقساط فروش سهام شرکت مخابرات ایران - صرف منابع حاصل از پرداخت اقساط شرکت مخابرات ایران به بخش خصوصی پیمانکاران مخابرات روستایی

مأخذ: همان.

۲-۵. سایر موارد مصرف پیش‌بینی شده برای واگذاری‌ها در لایحه بودجه

سال ۱۳۹۱

۱-۲-۵. پرداخت تعهدات آتی از محل واگذاری‌ها

در بند «۱ - ۱» جزء «ذ» لایحه بودجه سال ۱۳۹۱، به وزارت نفت اجازه داده شده است تا سقف پنجاه هزار میلیارد (۵۰,۰۰۰) ریال سهام و اموال وزارت نفت و شرکت‌های تابعه و وابسته وزارت نفت و یا منابع حاصل از واگذاری آنها را صرف تسویه و تهاتر (مطالبات) و (تعهدات) مربوط به طرح‌های نفت و گاز شامل

قراردادهای منعقدہ در سال ۱۳۹۱ نماید. علاوه بر ایراداتی که درخصوص نحوه واگذاری سهام و همچنین مصرف درآمدهای حاصل از واگذاری بر حکم این بند وارد است. در این بند به وزارت نفت اجازه داده شده است سهام و اموال و یا منابع حاصل از آن را صرف تعهدات مربوط به طرح‌های نفت و گاز شامل قراردادهای منعقدہ در سال ۱۳۹۱ نماید. در واقع طبق حکم این بند، واگذاری سهام شرکت‌ها و یا درآمدهای حاصل از آن، صرف تعهدات آتی شده است که این موضوع صراحتاً با قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی مغایرت دارد.

۲-۵-۲. پرداخت حق بیمه کارگزاران مخابرات از محل اقساط واگذاری

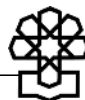
در حکم بند «۱۹ - ۱۴» لایحه بودجه سال ۱۳۹۱، دولت مجاز شده است، حق بیمه (سهام دولت) کارگزاران و پیمانکاران مخابرات روستایی را از محل پرداخت اقساط فروش سهام شرکت مخابرات ایران پرداخت و تسویه نماید. در این خصوص باید اظهار داشت که با توجه به حکم ماده (۲۹) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی، درآمدهای حاصل از واگذاری شرکت‌های دولتی (اعم از اقساط آنها) باید در حساب خاصی نزد خزانه‌داری کل کشور واریز و در موارد مشخصی که در ذیل ماده مذکور مشخص شده است، مصرف گردد. بنابراین مصرف درآمدهای حاصل از واگذاری خارج از فرآیند مذکور ممنوع است، لذا پرداخت حق بیمه کارگزاران و پیمانکاران مخابرات روستایی از محل پرداخت اقساط فروش سهام شرکت مخابرات ایران، مغایر قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی است.

۳-۵-۲. جبران کاهش تلفات برق و افزایش راندمان تولید از محل واگذاری سهام

همچنین در حکم بند «۸ - ۲» لایحه بودجه سال ۱۳۹۱ به دولت و دستگاه‌های اجرایی اجازه داده شده است سهام و سهم‌الشرکه قابل واگذاری متعلق به دولت و شرکت‌های دولتی یا منابع حاصل از آن و یا سایر اموال و دارایی‌ها را به‌طور مستقیم بابت ... طرح‌های افزایش راندمان تولید و کاهش تلفات برق، وگذار نماید. این واگذاری جهت مصرف در مورد مذکور نه تنها با قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم قانون اساسی مغایرت دارد، بلکه افزایش راندمان تولید و کاهش تلفات برق، بیشتر با اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها و موضوع بسته‌های حمایتی مورد نظر این قانون از بخش صنعت در ارتباط است. بنابراین مسئله افزایش راندمان تولید برق باید از منابع حاصل از اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها تأمین مالی شود.

۴-۵-۲. پرداخت بدهی‌های معوقه بانکی از محل واگذاری سهام

در بند «۸ - ۴» جزء «ب» لایحه بودجه سال ۱۳۹۱ نیز به دولت و دستگاه‌های اجرایی اجازه داده شده است، اموال و سهام شرکت سهامی راه‌آهن جمهوری اسلامی ایران و شرکت‌های تابعه و وابسته را به فروش برساند و منابع حاصله را به‌طور کامل صرف بازسازی ساختاری و بازپرداخت بخشی از بدهی‌های معوقه بانکی ناشی از واگذاری انجام شده و اجرای طرح‌های بازسازی و بهسازی خط و ناوگان نمایند. درحالی که طبق ماده (۲۹) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم قانون اساسی، منابع حاصل از فروش سهام شرکت‌های دولتی باید در حساب خاصی نزد خزانه‌داری کل کشور واریز و در موارد مشخصی که در ذیل ماده (۲۹) قانون مذکور

تعیین شده است مصرف شود، لذا مصرف درآمدهای حاصل از واگذاری شرکت‌های دولتی خارج از کانال ماده (۲۹) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی ممنوع است.

۵-۵-۲. واگذاری هتل‌های هما به اشخاص حقیقی و حقوقی از جمله بانک‌های دولتی بابت بازسازی ساختاری ناوگان هوایی

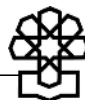
همچنین در بند (۸ - ۴) جزء «پ» لایحه بودجه سال ۱۳۹۱، به دولت و دستگاه‌های اجرایی اجازه داده شده است، نسبت به واگذاری یا فروش شرکت هتل‌های هما به اشخاص حقیقی و حقوقی از جمله بانک‌های دولتی اقدام نمایند و منابع و وجوه حاصله را توسط شرکت هواپیمایی جمهوری اسلامی ایران برای بازسازی و نوسازی ناوگان هوایی هزینه نمایند. در این خصوص باید اظهار داشت اولاً طبق قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی، ورود دولت و شرکت‌های دولتی به فعالیت‌های گروه (یک) ممنوع بوده و هرگونه واگذاری بنگاه‌های مشمول این گروه به بخش‌های دولتی نیز ممنوع است، لذا تعیین تکلیف برای نحوه هزینه کردن خلاف قانون سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم است. اما در حکم این بند بر واگذاری شرکت هتل‌های هما به اشخاص حقیقی و حقوقی از جمله بانک‌های دولتی تأکید شده است. در واقع واگذاری شرکت هتل‌های هما به بانک‌های دولتی مغایر نص صریح قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی است. ثانیاً در سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی و همچنین ماده (۲۹) قانون اجرای آن، موارد مصرف درآمدهای حاصل از واگذاری شرکت‌های

دولتی، دقیق و شفاف مشخص شده است، لکن مصرف درآمد حاصل از واگذاری شرکت هتل‌های هما و مصرف آن جهت بازسازی و نوسازی ناوگان هوایی در هیچ یک از بندهای مربوط به ماده (۲۹) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی نمی‌گنجد. بنابراین از این منظر مغایرت آشکار بین این بند با قانون مذکور وجود دارد.

ضمناً خاطر نشان می‌سازد، این شیوه واگذاری برخلاف احکام و قوانین رقابتی موضوع قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی می‌باشد. زیرا واگذاری سهام شرکت‌های دولتی باید در شرایط رقابتی صورت گیرد، لکن در این واگذاری از قبل برای هتل‌های هما مشتری و خریدار تعیین شده است. لذا پیشنهاد می‌شود این بند براساس قانون اصل چهل و چهارم در خصوص نحوه واگذاری شرکت‌های دولتی اصلاح شود، از جمله اینکه این شرکت، با اصلاح ساختار و بازسازی می‌تواند ارزش افزوده بیشتری داشته باشد که می‌تواند در واگذاری‌ها مدنظر قرار گیرد. همچنین فروش این گروه به صورت یک مجموعه واحد که منجر به قیمت‌گذاری مناسب خصوصاً با حفظ برند (نام تجاری) هتل‌های هما می‌تواند بهتر منافع دولت را برای فروش به قیمت واقعی تضمین کند.

۶-۵-۲. عدم رعایت ماده (۲۹) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی و اختصاص درآمدهای حاصل از واگذاری به موارد متعدد در بند «۸ - ۱۰» لایحه بودجه سال ۱۳۹۱، به دولت اجازه داده شده است تا سقف پنجاه هزار میلیارد (۵۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال از محل واگذاری یا فروش سهام،

سهام‌الشرکه شرکت‌های دولتی و اموال و حقوق مالی متعلق به دولت یا منابع حاصله از واگذاری آن را بدون رعایت محدودیت موضوع ماده (۲۹) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی به‌منظور اجرای طرح‌های توسعه‌ای استان‌ها با اولویت مصوبات سفر مقام معظم رهبری (مدظله العالی) و دولت به‌ویژه طرح‌های اشتغال‌زا و تأمین و انتقال و مهار آب‌های مرزی و سطحی و سدها و اجرای طرح‌های شبکه‌های زیردست سدها، آب آشامیدنی، کشاورزی و صنعت و زیرساخت آنها و توسعه نواحی و شهرک‌های صنعتی بازارچه‌ها و نمایشگاه‌ها و حل مشکلات تولیدی و پرداخت بدهی‌های بخش‌های مختلف و توسعه باغات و اجرای سیستم‌های آبیاری نوین، انتقال آب و توسعه مکانیزاسیون و یکپارچگی و تجهیز و نوسازی ایمنی و دامپروری و آبی‌پروری شیلات و سایر طرح‌های مربوط و مرتبط با بخش آب و کشاورزی اقدام نماید.

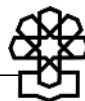
نکته بسیار مهم در این خصوص این است که طبق حکم مصرح در بند «د» سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی و ماده (۲۹) قانون اجرای این سیاست‌ها، منابع حاصل از واگذاری سهام شرکت‌های دولتی نیز باید در حساب خاصی در خزانه متمرکز و در مواردی که به‌طور دقیق مشخص شده است مصرف شود، لکن در این بند، اختیار مصرف درآمدهای حاصل از واگذاری اموال و سهام شرکت‌های دولتی را بدون واریز به خزانه به استانداری‌ها جهت صرف در موارد متعددی داده است و در حالت حادثر اینکه صراحتاً حکم به عدم مراعات ماده (۲۹) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی، داده شده است. البته

هرچند موارد مصرفی که در حکم این بند تشریح شده بعضاً در ذیل ماده (۲۹) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی قرار می‌گیرد، لکن موارد متعددی هست که جزء مصارف موضوع ماده (۲۹) قانون مذکور نمی‌باشد.

در واقع طرح‌های توسعه‌ای استان‌ها، طرح‌های اشتغال‌زا و توسعه نواحی و شهرک‌های صنعتی از طریق موارد ذیل ماده (۲۹) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی، از جمله: ایجاد زیربنای اقتصادی با اولویت مناطق کمتر توسعه یافته، اعطای تسهیلات برای سرمایه‌گذاری بخش‌های غیردولتی در توسعه مناطق کمتر توسعه یافته و مشارکت شرکت‌های دولتی با بخش‌های غیردولتی تا سقف چهل و نه درصد (۴۹٪) به منظور توسعه اقتصادی مناطق کمتر توسعه یافته، قابلیت تأمین مالی دارند. ضمن آنکه براساس تبصره‌های «۳»، «۴» و «۵» بند «الف» ماده (۳) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی، امکان توسعه مناطق کمتر توسعه یافته و محروم از طریق سازمان‌های توسعه‌ای وجود دارد.

۲-۶. سایر احکام

- در حکم بند «۱۴ - ۲» لایحه بودجه سال ۱۳۹۱ کل کشور آمده است شرکت‌های مشمول اصل چهل و چهارم قانون اساسی که واگذار شده‌اند یا در حال واگذاری هستند و یا در فهرست واگذاری قرار دارند، موظفند از قوانین و مقررات مربوط به ایثارگران تبعیت نمایند. این در حالی است که با واگذاری بیش از ۵۰ درصد سهام شرکت‌های دولتی، این شرکت‌های دیگر در اختیار بخش غیردولتی قرار دارند و امکان اعمال

قوانین و مقرراتی که بر شرکت‌های دولتی حاکم است بر آنها وجود ندارد. مگر اینکه مشوق‌هایی برای این شرکت‌ها در نظر گرفته شود. البته اختیار قبول این مشوق‌ها و اعمال مقررات مذکور برعهده مدیریت شرکت مزبور خواهد بود.

- تنها حکمی که در لایحه بودجه سال ۱۳۹۱ کل کشور در راستای تحقق اهداف سیاست‌های کلی اصل چهارم قانون اساسی لحاظ شده است، حکم بند «۱ - ۱» جزء «خ»، درخصوص اعطای مجوز واردات و فروش فرآورده‌های نفتی به بخش خصوصی می‌باشد که این موضوع با توجه به محدودیت‌ها و انحصاراتی که قبلاً درخصوص واردات فرآورده‌های نفتی توسط بخش خصوصی وجود داشت، می‌تواند نقطه عطفی در ایجاد فضای رقابتی برای فعالیت در این حوزه و انگیزه برای بخش خصوصی جهت سرمایه‌گذاری در این رابطه محسوب گردد. حکم این بند در جدول ۸ آمده است.

جدول ۸. ایجاد فضای رقابتی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۱

بند «۱ - ۱» جزء «خ»
طبق حکم این بند، واردات و فروش فرآورده‌های نفتی با رعایت کیفیت و استانداردهای عرصه هر فرآورده در کشور با رعایت قوانین و مقررات مربوط توسط بخش خصوصی مجاز شده است و وزارت نفت مکلف شده است پس از ارزیابی شرکت‌های متقاضی، پروانه بازرگانی فرآورده‌های نفتی برای فعالیت آنها صادر و تمهیدات لازم از جمله امکان بهره‌گیری از تأسیسات و زیربنای موجود با دریافت هزینه‌های مربوط برای اجرای مفاد این جزء را مهیا نماید. مسئولیت تنظیم بازار با در نظر گرفتن تولیدات داخلی و زیرساخت‌های موجود با وزارت نفت است.

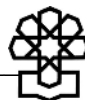
مأخذ: همان.

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

نتایج حاصل از بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۱ کل کشور و مقایسه آن با عملکرد بودجه سال ۱۳۹۰ نشان می‌دهد که میزان واگذاری‌های مصوب بودجه‌ای، خارج از توان و ظرفیت اجرایی سازمان خصوصی‌سازی است. زیرا عملکرد واگذاری سهام شرکت‌های دولتی در سال ۱۳۹۰ نسبت به رقم مصوب آن حدود ۱۷ درصد بوده است. این موضوع قطعاً به دنبال خود عدم تحقق درآمدهای موردنظر و همچنین عدم تأمین اعتبارات پیش‌بینی شده در بودجه را در پی خواهد داشت.

همچنین تطبیق لایحه مذکور با احکام سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم قانون اساسی و قانون اجرای آن نشان می‌دهد که لایحه مذکور در بسیاری موارد با سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم قانون اساسی و قانون اجرای آن مغایرت دارد.

- در لایحه بودجه سال ۱۳۹۱ کل کشور، حکم به موقوف‌الاجرا شدن ماده (۲۹) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم قانون اساسی داده شده است. در واقع در لایحه بودجه سال ۱۳۹۱، مصرف درآمدهای حاصل از واگذاری شرکت‌های دولتی را به اختیار دولت و دستگاه‌های اجرایی گذاشته شده است، لکن در ذیل بند «د» سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم قانون اساسی، موارد مصرف درآمدهای حاصل از واگذاری به‌طور دقیق مشخص شده است. این حکم، عیناً در ماده (۲۹) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم قانون اساسی منعکس شده است. براساس این حکم، درآمدهای حاصل از واگذاری شرکت‌های دولتی باید در حساب خاصی نزد خزانه‌داری کل کشور واریز و در موارد ذیل ماده (۲۹)

مصرف گردد.

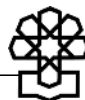
اما این موضوع نه تنها در بند «۸ - ۴» جزء «ت» لایحه بودجه سال ۱۳۹۱ صراحتاً لغو شده است، بلکه در بسیاری از احکام ماده واحده لایحه بودجه سال ۱۳۹۱، درآمدهای حاصل از واگذاری سهام و اموال شرکت‌های دولتی از کانال واریز به خزانه خارج شده و چگونگی مصرف آنها در اختیار دستگاه‌های اجرایی گذاشته شده است.

- در لایحه بودجه سال ۱۳۹۱ کل کشور، بسیاری از واگذاری‌های شرکت‌های دولتی از کانال سازمان خصوصی‌سازی خارج شده است. در واقع در لایحه مذکور، اختیار واگذاری سهام شرکت‌های دولتی برعهده دستگاه‌های اجرایی مربوط گذارده شده است، لکن در قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی، واگذاری سهام شرکت‌های دولتی باید از کانال سازمان خصوصی‌سازی صورت گیرد. طبق قانون مذکور، کلیه اقدامات لازم درخصوص واگذاری سهام شرکت‌های دولتی باید با مصوبه هیئت واگذاری باشد. همچنین طبق بند «ب» ماده (۴۰) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی، تصویب فهرست هریک از شرکت‌های قابل فروش به‌همراه میزان و روش واگذاری آنها در هر سال و تصویب قیمت واگذاری برعهده این هیئت می‌باشد و پس از تصویب موارد قابل واگذاری توسط هیئت مذکور، براساس بند «ج» ماده (۱۷) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی، سازمان خصوصی‌سازی برای فروش بنگاه‌های مشمول واگذاری بازاریابی نموده و فرآیند واگذاری را با زمانبندی مشخص دو ماهه انجام می‌دهد.

اما این موضوع نه تنها در بند «۸ - ۶» لایحه بودجه سال ۱۳۹۱ صراحتاً لغو گردیده بلکه در بسیاری از احکام لایحه مذکور فرآیند واگذاری سهام شرکت‌های دولتی از کانال سازمان خصوصی‌سازی خارج شده و اختیار واگذاری سهام شرکت‌های دولتی در اختیار دستگاه اجرایی مربوطه گذارده شده است.

- در لایحه بودجه سال ۱۳۹۱ کل کشور، موارد متعددی از واگذاری سهام و اموال شرکت‌های دولتی بابت رد دیون دولت و دستگاه‌های اجرایی در نظر گرفته شده است. در واقع طبق این لایحه، بسیاری از بدهی‌های دولت و دستگاه‌های اجرایی به اشخاص حقیقی و حقوقی و سایر موارد دیگر از محل واگذاری سهام و اموال شرکت‌های دولتی تأمین شده است، لکن در قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهارم قانون اساسی، واگذاری سهام شرکت‌های دولتی بابت رد دیون صرفاً به مؤسسات و نهادهای عمومی غیردولتی مجاز است. علیرغم این حکم، در لایحه بودجه سال ۱۳۹۱ این موضوع نقض گردیده و در بسیاری از موارد، تأدیه بدهی دولت و دستگاه‌های اجرای از محل واگذاری سهام شرکت‌های دولتی پیش‌بینی شده است.

- در لایحه بودجه سال ۱۳۹۱ کل کشور، در بسیاری موارد اختیار قیمتگذاری سهام و اموال شرکت‌های دولتی برعهده وزیر امور اقتصادی و دارایی و وزیر دستگاه‌های اجرایی مربوطه گذارده شده است، لکن در ماده (۲۱) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهارم قانون اساسی، قیمتگذاری و زمانبندی مناسب برای واگذاری سهام شرکت‌های دولتی پس از انجام مطالعات کارشناسی با پیشنهاد سازمان خصوصی‌سازی و تصویب هیئت واگذاری خواهد بود. علیرغم این موضوع،

در احکام لایحه بودجه سال ۱۳۹۱، مقرر گردیده، قیمتگذاری سهام و اموال شرکت‌های دولتی با قیمت کارشناسی روز و با تأیید وزیر امور اقتصادی و دارایی و وزیر مربوطه انجام گیرد، لذا این مکانیسم جدید، عملاً قیمتگذاری کارشناسی با پیشنهاد سازمان خصوصی‌سازی و تصویب هیئت واگذاری را لغو کرده است.

با این ترتیب مشخص است که در بسیاری موارد، احکام سیاست‌های کلی اصل چهارم و چهارم قانون اساسی و قانون اجرای آن در لایحه بودجه سال ۱۳۹۱ نقض شده است. لذا از آنجا که این سیاست‌ها مجموعه کاملی است که همه احکام آن در تکمیل یکدیگر ابلاغ شده، نقض برخی احکام و عدم اجرای آنها، بی‌شک دستیابی به اهداف مورد نظر را محقق نخواهد کرد. با توجه به اینکه بودجه‌های سالانه نیز باید به‌عنوان برنامه‌های کوتاه‌مدت در راستای برنامه‌های میان‌مدت و بلندمدت از جمله سیاست‌های کلی اصل چهارم و چهارم قانون اساسی و چشم‌انداز تدوین گردد، ضروری است که احکام آنها نیز همسو و هماهنگ با برنامه‌های بالادستی تدوین گردد. از این رو نقض احکام سیاست‌های کلی اصل چهارم و چهارم قانون اساسی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۱ کشور را از دستیابی به اهداف چشم‌انداز باز خواهد داشت.

لذا پیشنهاد می‌گردد در لایحه بودجه سال ۱۳۹۱ احکام سیاست‌های کلی اصل چهارم و چهارم قانون اساسی رعایت گردد و موضوع واگذاری سهام شرکت‌های دولتی نیز براساس ظرفیت‌ها و توانایی‌های اجرایی کشور برآورد گردد. در لایحه بودجه سال ۱۳۹۱ بسیاری از واگذاری‌ها در نظر گرفته شده که اگر قرار باشد این موارد از کانال قانونی صورت گیرد، قطعاً از توان و ظرفیت اجرایی سازمان خصوصی‌سازی

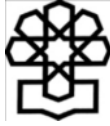
خارج است. بنابراین پیشنهاد می‌شود، بسیاری از موارد واگذاری غیرقانونی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۱ حذف گردد و موارد مشخص و قانونی نیز از احکام ماده واحده خارج و در ذیل جداول و ردیف‌های بودجه‌ای قرار گیرد.

ضمناً بسیاری از موارد واگذاری بابت تأدیه بدهی‌های دولت و دستگاه‌های اجرایی نیز ناشی از بی‌انضباطی‌های نظام مالی کشور در گذشته است. در واقع ایجاد تعهدات جدید بدون در نظر گرفتن منابع تأمین مالی آنها از یک طرف منجر به ایجاد بحران بدهی برای دولت و از طرف دیگر باعث ایجاد بحران تأمین مالی برای پیمانکاران می‌گردد. بنابراین در این خصوص نیز لازم است به‌جای تأدیه بدهی‌های دولت و دستگاه‌های اجرایی به پیمانکاران از محل واگذاری سهام، نظام درآمد - هزینه‌ای طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای اصلاح گردد و قبل از ایجاد تعهدات جدید، منابع تأمین مالی آنها مشخص شود.

منابع و مأخذ

۱. سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی، ابلاغی ۱۳۸۴ و ۱۳۸۵.
۲. قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی، مصوب سال ۱۳۸۷.
۳. قانون بودجه سال ۱۳۹۰ کل کشور، مصوب سال ۱۳۸۹.
۴. لایحه بودجه سال ۱۳۹۱ کل کشور.

شماره مسلسل: ۱۲۳۱۲

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۱ کل کشور ۵۲. اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی

نام دفتر: مطالعات اقتصادی (گروه بخش عمومی)

تهیه و تدوین: امید عطایی

ناظر علمی: علی نصیری‌اقدم

متقاضی: معاونت پژوهشی

ویراستار تخصصی: ———

ویراستار ادبی: ———

واژه‌های کلیدی:

۱. بودجه

۲. خصوصی‌سازی

۳. اصل چهل و چهارم قانون اساسی

۴. واگذاری شرکت‌های دولتی

تاریخ انتشار: ۱۳۹۰/۱۲/۲۷

